

پس از ابلاغ دستورالعمل صدور گواهی فعالیت تولید بدون کارخانه توسط وزارت صمت، خراسان رضوی بررسی کرد

مزیت و چالش‌های «تولید بدون کارخانه»

گزارش

مسعود حمیدی

بنا بر اذعان متولیان بخش خصوصی تولید و تجارت استان، طرح «تولید بدون کارخانه» ضمن این که می‌تواند ظرفیت‌های راکد کارخانه‌های استان را فعال و اشتغال‌زایی ایجاد کند، اگر به‌درستی اجرایی نشود می‌تواند فشار را برای سوءاستفاده و ضربه زدن به بخش تولید استان فراهم کند.

به گزارش خراسان رضوی، ایده «تولید بدون کارخانه» چندین سال است که در استان مطرح می‌شود ولی هیچ‌وقت فراتر نرفته است تا این که سرانجام هفته گذشته‌وزارت صمت دستورالعمل صدور گواهی فعالیت تولید بدون کارخانه را به استان‌ها ابلاغ کرد. به زبانی ساده تولید بدون کارخانه یعنی این که یک سرمایه‌گذار بتواند از ظرفیت واحدهای تولیدی موجود برای تولید محصول مدنظرش استفاده کند اما اجرای هر طرح و ایده‌ای در حوزه تولید برای اولین بار در کشور ممکن است ابهامات و نواقصی داشته باشد و اجرای ناقص آن به رغم این که هدفش حمایت از تولید و مصرف‌کننده است اما به دلیل اجرای نادرست خروجی منفی در حوزه تولید و بازار داشته باشد به همین دلیل در این گزارش به بررسی فرصت‌ها و چالش‌های اجرای طرح تولید بدون کارخانه در استان که بخش خصوصی استان نیز مبدع آن است خواهیم پرداخت.

هنوز ابهامات بر طرف نشده است

معاون برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری سازمان صمت استان در گفت و گو با «خراسان رضوی» در این باره اظهار می‌کند: هدف این طرح استفاده از ظرفیت خالی کارخانه‌هایی است که سخت‌افزار تولید را دارند اما بازار فروش تولیدات و سرمایه‌مورد نیازشان فراهم نیست و با مشکل مواجه شده‌اند. بالطبع قیمت تمام‌شده تولیدات برای سرمایه‌گذاری که می‌خواهد از ظرفیت واحد تولیدی استفاده کند پایین خواهد آمد و واحد تولیدی هم می‌تواند ضمن تأمین سرمایه و بازار تولیدات خود از تمام ظرفیت برای تولید استفاده کند.

«جواد خزائی» می‌افزاید: این فرایند باعث ایجاد یک چرخه رقابتی برای تولیدات خواهد شد که ضمن این که کیفیت تولیدات را ارتقا خواهد داد در نهایت به سود مصرف‌کننده نهایی خواهد بود زیرا قیمت تمام‌شده به سمت رضایت مصرف‌کننده پیش خواهد رفت.

وی در باره رویه صدور مجوز تولید بدون کارخانه در استان نیز می‌گوید: آیین‌نامه این طرح روز چهارشنبه به استان‌ها ابلاغ شده و دارای ابهامات و سؤالاتی است که باید با هماهنگی وزارت صمت بر طرف شود به محض این که این ابهامات رفع شود امکان صدور این مجوزها (پروانه بهره‌برداری) برای متقاضیان فراهم خواهد شد.

پروانه بهره‌برداری یک‌ساله و غیر قابل انتقال

معاون سازمان صمت درباره امکان سوءاستفاده از مجوزهای صادر شده نیز می‌گوید: به دلیل این که این ایده ابتدای کار است همه چیز محتمل است اما تمام تلاش بر این است که اجازه سوءاستفاده از این مجوزها داده نشود. به‌طور مثال در دستورالعمل آمده پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده به صورت یک‌ساله است و هر سال دارند آن باید برای تمدید پروانه بهره‌برداری خود اقدام کنند در حالی که دیگر پروانه‌های بهره‌برداری دایمی هستند. این مجوزها قابل انتقال به غیر هم نخواهند بود و سخت‌گیری‌های دیگری هم در دستورالعمل صدور این مجوزها در نظر گرفته شده است که جلوی سوءاستفاده‌ها را بگیرد و فرایند رفع ابهامات نیز ادامه دارد.

فرصتی برای ۶۰ درصد واحدهای تولیدی استان

خزائی درباره این که چه تعداد از واحدهای تولیدی قادر خواهند بود از این فرصت استفاده کنند، می‌افزاید: در استان خراسان رضوی بیش از ۵۴۰۰ واحد تولیدی فعالیت می‌کنند که ۶۰ درصد آن‌ها باتمام ظرفیت خود فعالیت نمی‌کنند. یعنی ۶۰ درصد واحدهای تولیدی استان که هم اکنون بین ۵ تا ۵۰ درصد ظرفیتشان خالی است می‌توانند از این فرصت برای جذب سرمایه گذار و افزایش ظرفیت تولیدشان استفاده کنند.

طرحی به سود واحدهای کوچک و متوسط

«محمدحسین روشک»، رئیس کانون کارآفرینان استان و مبدع ایده «تولید بدون کارخانه» در گفت و گو با «خراسان رضوی» درباره این طرح خاطر نشان می‌کند: ما باید به مزیت‌های اقتصادی کشور و استان که بنگاه‌های کوچک و متوسط هستند توجه داشته باشیم. این بنگاه‌ها نمی‌توانند مانند بنگاه‌های بزرگ عمل کنند اما بنگاه‌های بزرگ اقتصادی و تولیدی می‌توانند با این بنگاه‌های کوچک مشارکت و از ظرفیت‌های تولید آن‌ها استفاده کنند و حوزه کسب و کار را گسترش دهند. این طرح به دنبال آن است که سرمایه‌ها و داشته‌های حوزه غیر تولیدی را به تولید تزیق کند. در واقع بنگاه

است؟ آیا با حجم تولید تعیین‌شده برای کارخانه سفارش گیرنده تذخل ایجاد نمی‌کند؟ قطعاً تذخل ایجاد می‌شود و نظام برنامه‌ریزی کشور را به هم خواهد ریخت. باقری می‌افزاید: ظرفیت تولید و سرمایه‌گذاری استان و کشور در هر حوزه تولیدی مشخص است که بر اساس آن پروانه بهره‌برداری صادر شده است. حالا می‌خواهیم مجدد برای بازار گانان و تاجران صاحب برند یک ظرفیت پروانه بهره‌برداری و سرمایه‌گذاری جدید صادر کنیم؟ برای کدام محل تولیدی؟ این‌ها ابهامات جدی است که باید توضیح داده و مشخص شود که اگر قرار است طبق رویه‌ای که سال‌ها پیش اعلام شده اجرا شود و پروانه بهره‌برداری صادر شود بنده مخالف آن هستم.

نایب رئیس خانه صمت استان ادامه می‌دهد: شما تصور کنید شخص «الف» یک پروانه بهره‌برداری با ظرفیت و سرمایه‌گذاری مشخص و بر اساس مجوزش به شخص «ب» که واحد تولیدی است سفارش تولید می‌دهد. تکلیف پروانه بهره‌برداری شخص «ب» چه می‌شود؟ رابطه‌اش با مالیات چه خواهد بود بر چه اساس مالیات باید پرداخت کند؟ باز دهی تولیدش چگونه محاسبه می‌شود؟ تبعات حقوقی آن چیست؟ این ابهامات اگر رفع نشود نظام توزیع امکانات بین واحدهای تولیدی را با بخش تجاری در هم آمیخته می‌کند و این به ضرر تولیدکننده خواهد بود.

چرا یک برند غیر تولیدی پروانه بهره‌برداری بگیرد؟

باقری می‌گوید: تولید بدون کارخانه در دنیا موضوع جدیدی نیست و همه برندهای مشهور دنیا عمدتاً فاقد کارخانه هستند یا از ظرفیت خالی تمام کارخانه‌های دنیا استفاده می‌کنند نمونه بازار آن صنعت نساجی است. یعنی برندها ظرفیت بازار را دارا هستند و کارخانه‌ها از توان تولیدشان استفاده می‌کنند اما بنده هیچ‌چاندیدم که برند‌ها بروند پروانه بهره‌برداری دریافت کنند. یک برند مشهور پوشاک به یک کارخانه تولیدی می‌گوید N مقدار از ظرفیت تولیدش را به او اختصاص دهد و پوشاکی بر اساس استاندارد‌های برند مورد تقاضا تولید کند و این پروانه بهره‌برداری جداگانه لازم ندارد.

وی تصریح می‌کند: ابهام دیگری که مطرح می‌شود این است که صاحب برند بهره‌بردار نیست و یک سفارش دهنده است که می‌خواهد از ظرفیت پروانه بهره‌برداری یک تولیدکننده استفاده کند. اگر پروانه بهره‌برداری دریافت نکند از چه حقوقی محروم می‌شود که می‌خواهد برای اپروانه بهره‌برداری صادر کنیم؟ وقتی یک شخص برای ثبت یک برند اقدام می‌کند و شناسنامه‌دار است می‌تواند به یک یا چند واحد تولیدی سفارش بدهد بر اساس پروانه بهره‌برداری‌شان نسبت به تولید محصول با برند خودش، کالا تولید کنند این کار لزومی به صدور پروانه بهره‌برداری جداگانه ندارد.

تولید بدون کارخانه با رفع ابهامات یک ضرورت است

نایب رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت استان درباره مزیت اجرای طرح تولید بدون کارخانه در صورت رفع ابهامات مطرح‌شده می‌گوید: تولید بدون کارخانه نه تنها برای استان خراسان رضوی بلکه برای کشور یک ضرورت است زیرا ما در کارخانه‌های تولیدی ظرفیت‌های خالی زیادی داریم و از طرفی دیگر بنگاه‌های اقتصادی بزرگی داریم که می‌توانند از این ظرفیت‌های خالی استفاده بپهنند.

جواد ی تأکید می‌کند: تولید بدون کارخانه اگر با اصول درست اجرایی شود حتماً موجب رونق تولید در استان و کشور خواهد شد زیرا هم تولیدکننده می‌تواند تمام ظرفیت تولیدش را فعال کند و هم برندها و سرمایه

۶۰ درصد واحدهای تولیدی استان بین ۵ تا ۵۰ درصد ظرفیت شان خالی است می‌توانند از این فرصت برای جذب سرمایه گذار و افزایش ظرفیت تولیدشان استفاده کنند

یک کارخانه یک ظرفیت قانونی مشخص دارد و بر اساس آن تولید می‌کند حالا قرار است که یک تاجر هم به این کارخانه سفارش تولید بدهد؟ بر چه اساس؟ با چه ظرفیت بهره‌برداری؟ این ظرفیت و پروانه بهره‌برداری برای کدام مکان و کارخانه صادر شده است؟

روزنامه

سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی

خراسان رضوی

گذاران می‌توانند با هزینه‌های کمتری تولیدات را به بازار داخلی و خارجی عرضه کنند که این هم تولید و هم اشتغال را در کشور بیشتر می‌کند.

خوب است اما کافی نیست

«عبدال... یزدانبخش»، رئیس کانون صنفی کارفرمایان صنایع استان» نیز درباره مزیت‌ها و معایب اجرای طرح تولید بدون کارخانه به خراسان رضوی می‌گوید: اجرای این طرح بدون شک در شرایط حاضر به نفع تولیدکنندگان است اما در وهله اول باید مشخص شود که چرا یک واحد تولیدی امروز با ۴۰ درصد ظرفیت‌اش تولید می‌کند؟ واحدهای صنعتی امروز با مشکلات عدیده تأمین مواد اولیه و سرمایه در گردش و امثال آن دست‌وپنجه نرم می‌کنند. بنابراین صرف این که بگوییم در قالب این طرح بخواهیم صنایع را فعال کنیم کافی نیست هر چند این طرح منجر به ایجاد اشتغال هم بشود اما مشکلات صنایع را بر طرف نخواهد کرد.

تولید به صرفه‌تر می‌شود

«مهدی مرادی» دبیر انجمن مدیران صنایع استان» درباره مزایا و معایب اجرای طرح تولید بدون کارخانه به خراسان رضوی می‌گوید: اجرای این طرح به دلیل این که بخش فعال واحدهای تولیدی را به چرخه تولید بازمی‌گرداند خوب است و این رویه در همه دنیا در حال انجام است. این طرح باعث می‌شود طرح‌های سرمایه‌گذاری واحدهای تولیدی اقتصادی‌تر و تولید به صرفه‌شود.

وی می‌افزاید: متأسفانه مجوز احداث کارخانه در هر حوزه‌ای در کشور با بدون توجه به توان و ظرفیت موجود صادر شده است. از سویی در ایران ما برند‌های بزرگ کمی داریم و بیشتر برند‌ها محلی و در نهایت منطقه‌ای هستند که با ظرفیت کامل خودشان تولید نمی‌کنند. علاوه بر این برخی بنگاه‌های اقتصادی بعد از سال‌ها فعالیت در بازار به شناخت و توسعه‌ای در بازار دست‌یافته اند که بنگاه‌های کوچک و متوسط برای رسیدن به این جایگاه باید سال‌ها تلاش کنند. بنابراین این که بتوان از شناخت و توسعه بنگاه بزرگ اقتصادی از بازار استفاده و بنگاه کوچک و متوسط را به صورت کامل فعال کرد د مزیت بالایی تولید بدون کارخانه است.

مرادی می‌گوید: بسیاری از کارخانه‌ها و واحدهای تولیدی استان با مشکل تأمین سرمایه و مواد اولیه مواجه هستند که در قالب این طرح می‌توانند از سرمایه بنگاه اقتصادی با بازار گانی استفاده کنند تا هم به مزیت اقتصادی برسند و هم طرح‌های توسعه‌ای خود را اجرایی کنند.

ممکن است برند‌های کوچک حذف شوند

دبیر انجمن صنایع استان درباره معایب اجرای این طرح نیز می‌گوید: ایرادی که می‌تواند این طرح ایجاد کند این است که ممکن است عملاً مانع ایجاد و شناخته شدن برند‌های جدید و کوچک شود و برندهای ضعیف‌تر خود به خود به واسطه اجرای این طرح حذف شوند. البته در دنیا موفقیت نصیب برندهای بزرگ می‌شود و کارخانه‌ها برای این برند‌ها فعالیت می‌کنند و ما اگر بخواهیم وارد تجارت جهانی شویم باید حجم و توان تولید برندهای کشور را به این سطح برسانیم.

وی می‌افزاید: این که دستورالعمل برای این طرح تعیین شده بیشتر به این دلیل است که تاکنون ممکن است یک برند محصولی را در یک واحد دیگر تولید کند و این محصول باعث ایجاد برخی ابهامات در مسائل مالیاتی دو شرکت شود ولی تعیین رویه و دستورالعمل مسائل حقوقی را مشخص می‌کند که بدانیم کدام واحد برای کدام برند محصول و به چه میزان تولید می‌کند. با این‌حال هر کار و برنامه‌ای که بتواند باعث شود واحد تولیدی از تمام ظرفیت‌اش استفاده کند مورد حمایت انجمن صنایع است.

«غلامعلی رخصت» رئیس کمیسیون صنایع اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان» نیز در این باره به خراسان رضوی می‌گوید: تولید بدون کارخانه بیش از ۳۰ سال است که در استان انجام می‌شود ولی این که مصوبه‌ای از سوی وزارت صمت برای تعیین چارچوب و دستورالعمل برای تولید بدون کارخانه به استان‌ها ابلاغ شده است و قضاوت درباره آن زمان نیاز دارد تا کم و کیف اجرای آن مشاهده شود.

وی تصریح می‌کند: ۳۰ سال است که بازار گانان و تاجران دنبال تولید کالای با کیفیت و ارزان قیمت بوده‌اند سفارش خود را به واحدهای تولیدی

می‌دادند و طی چندسال اخیر شدت گرفته است. با توجه به سخت‌گیری‌هایی که از سوی بانک مرکزی درباره تراکنش‌های بانکی انجام می‌شود می‌توان گفت که این دستورالعمل تا حد زیادی به سود تجار و کسانی است که تاکنون تولید بدون کارخانه انجام داده‌اند.

رخصت می‌افزاید: تا پیش از این تاجر و کسانی که می‌خواستند مالیاتی را برای انجام سفارش و تولید بدون کارخانه به حساب واحد تولیدی واریز کنند با مشکلاتی در حوزه مالیاتی و... روبه‌رو می‌شدند که اکنون با این دستورالعمل و امکان دریافت مجوز، امیدواریم این مسئله بر طرف شود. رئیس کمیسیون صنایع اتاق مشهد می‌گوید: صدور پروانه بهره‌برداری تنها برای واحدی است که می‌خواهد در محل فعالیت کند. علاوه بر این باید توجه داشته باشید در صورتی که این مسائل پیش بیاید ممکن است در برخی حوزه‌ها مانند صنایع غذایی شاهد تنزل کیفیت تولید باشیم و ممکن است کسانی پیدا شوند که بدون توجه به کیفیت تولید کنند.

رخصت تأکید می‌کند: برخی گروه‌ها در استان و کشور درباره این طرح عجولانه اظهار نظر کرده‌اند و باید منتظر باشیم حداقل یک ماه از اجرای آن بگذرد تا تأثیرادها و ابهامات آن مشخص شود. رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت استان اما معتقد است ایده تولید بدون کارخانه اگر در یک چارچوب مدون و نظارت‌های در ست اجرایی شود می‌تواند بسیار کار ساز باشد. «سید حسن حسینی» در گفت و گو با خراسان رضوی اظهار می‌کند: تولید بدون کارخانه ایده بسیار خوبی است که البته سال‌هاست در کشور و جهان اجرایی شده اما امروز در کشور جنبه رسمی به خود گرفته است. باید توجه داشت که بسیاری از ایده‌ها و طرح‌هایی که در کشور مطرح شده‌اند هدف و غایت مثبتی داشته‌اند اما در مراحل اجرا به دلیل برخی نواقص و تخلفات خروجی منفی داشته‌اند. در حوزه تولید بدون کارخانه نیز اگر چارچوب‌ها و نظارت‌ها به درستی تعریف نشود ممکن است دچار این مسئله شویم.

تولید بدون کارخانه باید دارای چارچوب قانونی مشخص باشد

وی ادامه می‌دهد: نمونه بازار آن را می‌توان در حوزه تولیدات لبنی دید. استان خراسان رضوی کارخانه‌ها و صنایع لبنی خوبی دارد ولی در کنار آن ما شاهد رشد قاچ‌گونه کارگاه‌های ریزر مینی لبنیات سنتی هستیم که بخش عمده آن‌ها هیچ استاندارد ی را رعایت نمی‌کنند و به سلامتی مردم صدمه می‌زنند حالا تصور کنید با مجوز تولید بدون کارخانه به یک فرد بدهیم که محصول لبنی را در بازار با برند مدنظرش عرضه کند اما معلوم نیست این محصول در کدام کارگاه تولید شده است و چه کیفیتی دارد. از سویی مردم به تولیدات سنتی علاقه بیشتری دارند و در عین حال این تولیدات ارزان‌تر هم هستند. به همین دلیل است که باید زمان صدور مجوز چارچوب‌ها و دستورالعمل‌ها کاملاً مشخص و رویه‌های نظارتی و حقوقی نیز تعیین شده باشد.

رئیس خانه صمت استان می‌گوید: در صورتی که چارچوب‌ها و دستورالعمل‌ها حقوقی و نظارتی درست تعریف و تعیین شده باشد ایده تولید بدون کارخانه می‌تواند در جهش تولید، ایجاد اشتغال و فعال‌سازی ظرفیت‌های خالی و راکد واحدهای تولیدی استان بسیار کارآمد باشد و استان خراسان رضوی در حوزه پوشاک، مواد غذایی و حتی تولیدات لوازم خانگی ظرفیت‌های خالی و مناسبی دارد که می‌تواند از این فرصت به نواحسن استفاده کند.

در پایان باید اذعان کرد هر چند چندین سال است که تولید بدون کارخانه در کشور و استان خراسان رضوی به صورت یک عرف صنعتی مورد قبول واقع شده و در حال انجام است اما تعیین یک چارچوب ضابطه‌مند و قانون مند می‌تواند باعث شود سرمایه‌های راکد حوزه تجاری و برندهای مشهور بخش خدماتی را وارد عرصه تولید بدون کارخانه کند تا ضمن فعال‌سازی بخش‌های راکد و ظرفیت‌های غیرفعال حوزه تولید، با توانمند کردن بخش تولید استان و ارتقای کیفیت تولیدات به دلیل رقابت‌پذیر شدن بازار، گامی بلند در ایجاد اشتغال و پشتیبانی از تولید ایفا کند. اما بنا بر اذعان کارشناسان حوزه تولید و اقتصاد استان، صدور مجوزهای تولید بدون کارخانه باید قانونمند و در چارچوب‌های مشخص حقوقی انجام شود و خانی به‌خان‌های تولید اضافه نکند و باعث فاصله گرفتن سرمایه‌ها از بخش تولید نشود.